

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده ادبیات و علوم انسانی

پایان نامه:

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
گرایش: جغرافیا و برنامه ریزی روستایی

عنوان:

ارزیابی میزان تحقق اهداف طرح هادی روستایی در روستاهای کشور
(نمونه موردی روستای قلعه کهنه در شهرستان سقز)

استاد راهنما:

دکتر زهرا ارزجانی

استاد مشاور:

دکتر رضا تاجفر

پژوهشگر:

اکبر فرج اللهی

زمستان ۱۳۹۰

تقدیم به:

بهیاستعبیر عظیموانسانی شاناز کلمهایثار و از خود گذشتگی شان.

بهیاسعاطفهر شار و گرمای امید بخش وجودشان که در این سردترین روزگار انبهرترین پشتیباناست.

بهیاسقلبهایبزرگشان که فریادرساستوسرگردانیوترسدر پناهشان بهشجاعت می گراید.

و بهیاسمجت هایبیدریغشان که هرگز فروکش نمی کند.

اینمجموعه را به پدر و مادر عزیز و خانواده مهربانم، آنان که ریشه در خاک مهرشان دارم.

تقدیمی کنم.

سپاسگزاری

الهی، ادیشکر تو را هیچ زبان نیست و دریای فضل تو را هیچکرا نیست و سر حقیقت تو بر هیچکسعیان نیست، هدایتکن بر ما رهیکه بهتر از آن نیست.

الهی، ایمهربانتر از ما به ما، از تو می خواهم همه کسانی را کهحتیذره ای در انجام این امر مرا یاری نمودند، در سایه لطف و محبت بیکرانت، سلامت، شادکام و موفق بداری.

نگارش این پایانامه به لطف خداوند منان به انجام رسید. وظیفه خود می دانم از عزیزانی که با راهنمایی ها و کمک های خود باعث پربارتر شدن آن شدند، تشکر نمایم.

از سرکار خانم دکتر زهرا ارزجانی استاد محترم راهنما، که با راهنمایی های ارزنده خود باعث پربارتر شدن تحقیق شدند، تشکر می نمایم.

از جناب آقای دکتر رضا تاجفر استاد محترم مشاور که اینجانب را در درک و ساختار و روش تحقیق مشاوره دلسوزانه دارند، سپاسگزارم.

در اینجابه خودواجبمی دانماز حما تا استاد عزیزم سرکار خانم دکتر شهره تاج کهداوری این رساله راقبول فرمودند ودر این دوره تحصیلی راهنما و مشوق اینجانب بوده اند، تشکر و قدر دانینمایم.

چکیده:

طرح هادی روستایی از جمله پروژه‌هایی محسوب می‌گردند که در راستای فراهم سازی زمینه توسعه و عمران نقاط روستایی تهیه و اجرا می‌شوند. تجدید حیات و هدایت روستاها از ابعاد کالبدی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی از جمله اهداف طرح‌های هادی به شمار می‌آید. که در پایان نامه حاضر، با عنوان: ارزیابی میزان تحقق اهداف طرح هادی روستایی در روستاهای کشور (مطالعه موردی روستای قلعه کهنه، در شهرستان سقز) به این مقوله پرداخته شده است. هدف این پژوهش یافتن و شناخت چگونگی اجرای طرح هادی روستایی تأثیر آن بر جنبه‌های اجتماعی، اقتصادی و کالبدی روستای قلعه کهنه می‌باشد.

تحقیق حاضر به روش توصیفی - کاربردی و با استفاده از مشاهدات میدانی و تکمیل پرسشنامه تدوین شده است. در این تحقیق از روش‌های مختلف جمع آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای و اسنادی، مصاحبه و پرسشنامه استفاده شده است. که جامعه آماری آن شامل خانوارهای روستای قلعه کهنه می‌باشد که بر اساس آمار سال ۱۳۸۵، ۱۰۹ خانوار مشتمل بر ۵۴۶ نفر است و از این تعداد ۶۰ خانوار به عنوان جامعه نمونه پژوهش، طبق فرمول کوچران انتخاب گردید. اطلاعات اخذ شده از پرسشنامه‌ها در فصل چهارم با استفاده از روش آمار استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. با استفاده از نرم افزار اکسل Excel داده‌های کیفی به داده‌های کمی تبدیل شد و از طریق نرم افزار Spss، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. و نتایج یافته‌ها نیز بیان شده است. بر اساس نتایج بدست آمده، اجرای طرح هادی در روستای قلعه کهنه بر جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی و کالبدی از جمله ایجاد اشتغال، افزایش درآمد، کاهش مهاجرت، افزایش آگاهی مردم و بالا بردن میزان مشارکت، بهبود معابر، بهبود کیفیت سیستم فاضلاب روستا و بهبود وضعیت مسکن روستاییان و... نقش مفیدی داشته است. در نهایت ضمن نتیجه‌گیری، راهکارهایی در بهینه سازی وضع موجود و ساماندهی روستای قلعه کهنه بیان شده است.

واژگان کلیدی: ارزیابی، طرح هادی، آزمون استقلال، روستای قلعه کهنه، شهرستان سقز.

فهرست مطالب

عنوان ..... صفحه

فصل اول- کلیات تحقیق

مقدمه	۲
۱-۱- بیان مسئله تحقیق	۳
۲-۱- اهمیت موضوع تحقیق	۴
۳-۱- اهداف تحقیق	۴
۴-۱- پرسش های تحقیق (سوالات تحقیق)	۵
۵-۱- فرضیه های اصلی	۵
۶-۱- پیشینه تحقیق	۶
۷-۱- قلمرو تحقیق	۷
۱-۷-۱- قلمرو موضوعی	۷
۲-۷-۱- قلمرو مکانی	۷
۳-۷-۱- قلمرو زمانی	۸
۸-۱- مراحل انجام کار	۹
۱-۸-۱- روش تحقیق	۹
۲-۸-۱- جامعه آماری	۹
۳-۸-۱- روش نمونه گیری و برآورد حجم نمونه	۱۰
۴-۸-۱- شیوه گردآوری اطلاعات	۱۰
۵-۸-۱- ابزار گردآوری اطلاعات	۱۱
۱-۵-۸-۱- تهیه پرسشنامه	۱۱
۲-۵-۸-۱- روایی پرسشنامه	۱۱
۳-۵-۸-۱- پایایی پرسشنامه	۱۱
۶-۸-۱- شیوه تجزیه و تحلیل داده ها	۱۱
۹-۱- چارچوب نظری تحقیق	۱۲
۱۰-۱- محدودیت های تحقیق	۱۳

فصل دوم: اصول و مبانی نظری تحقیق (ادبیات تحقیق)

۱۵	۱-۲- تعاریف و مفاهیم پایه.....
۱۵	۱-۱-۲- روستا.....
۱۵	۲-۱-۲- توسعه.....
۱۶	۳-۱-۲- توسعه روستایی.....
۱۷	۴-۱-۲- برنامه ریزی و انواع آن.....
صفحه	عنوان
۱۷	۱-۴-۱-۲- برنامه ریزی فضایی.....
۱۷	۲-۴-۱-۲- برنامه ریزی کالبدی.....
۱۸	۳-۴-۱-۲- برنامه ریزی اجتماعی.....
۱۸	۵-۱-۲- برنامه ریزی توسعه روستایی.....
۱۸	۶-۱-۲- ارزیابی.....
۱۹	۷-۱-۲- برنامه ریزی و توسعه منطقه‌ای.....
۱۹	۲-۲- نظریات، رویکردها و راهبردهای توسعه روستایی.....
۱۹	۱-۲-۲- نظریات توسعه منطقه‌ای.....
۲۰	۱-۱-۲-۲- نظریات قطب رشد.....
۲۰	۲-۱-۲-۲- نظریه مرکز- پیرامون.....
۲۰	۳-۱-۲-۲- نظریه توسعه ویتز.....
۲۱	۴-۱-۲-۲- نظریه عبیداله خان.....
۲۲	۲-۲-۲- رویکردها و راهبردهای توسعه روستایی.....
۲۲	۱-۲-۲-۲- رویکرد فضایی- کالبدی.....
۲۳	۲-۲-۲-۲- رویکرد اجتماعی- فرهنگی.....
۲۳	۳-۲-۲-۲- رویکرد اقتصادی.....
۲۳	۴-۲-۲-۲- راهبرد صنعتی شدن روستاها.....
۲۴	۵-۲-۲-۲- راهبرد نیازهای اساسی.....
۲۴	۶-۲-۲-۲- راهبرد توسعه جامعه‌ای.....
۲۴	۳-۲- طرح‌های توسعه روستایی در ایران.....
۲۴	۱-۳-۲- برنامه ریزی جامع(طرح جامع).....
۲۵	۲-۳-۲- طرح ساماندهی فضایی سکونتگاه‌های روستایی.....
۲۵	۳-۳-۲- طرح بهسازی.....
۲۶	۴-۳-۲- طرح هادی.....

۲۶	..... ۱-۴-۳-۲- تعریف طرح هادی
۲۶	..... ۲-۴-۳-۲- اهداف طرح هادی
۲۷	..... ۳-۴-۳-۲- ضرورت اجرای طرح هادی
۲۷	..... ۴-۴-۳-۲- مراحل تهیه طرح هادی روستایی
۲۷	..... ۵-۴-۳-۲- ضرورت ارزیابی طرح هادی
۲۸	..... ۴-۲- بررسی سابقه برنامه ریزی و توسعه روستایی در ایران
۲۸	..... ۱-۴-۲- نظام مدیریت و برنامه ریزی توسعه و عمران روستایی در ایران
۲۸	..... ۲-۴-۲- مدیریت و برنامه ریزی روستایی قبل از اصلاحات ارضی
۲۹	..... ۳-۴-۲- مدیریت و برنامه ریزی روستایی بعد از اصلاحات ارضی

عنوان ..... **صفحه**

۳۰	..... ۴-۴-۲- مدیریت و برنامه ریزی روستایی بعد از انقلاب اسلامی
۳۱	..... ۵-۴-۲- نظام مدیریت و برنامه ریزی توسعه روستایی کشور در وضع موجود
۳۲	..... ۶-۴-۲- برنامه‌ها و طرح‌های عمران روستایی در ایران
۳۳	..... ۵-۲- بررسی نظری اهداف و برنامه‌های طرح هادی روستایی
۳۳	..... ۱-۵-۲- برنامه‌های غیرفیزیکی
۳۳	..... ۲-۵-۲- برنامه‌های فیزیکی
۳۴	..... ۶-۲- تبیین الگوی نظری توسعه کالبدی روستا
۳۴	..... ۷-۲- الگوی طرح هادی روستایی و عمران روستایی
۳۵	..... ۸-۲- الگوها و معرف های تعیین میزان تحقق اهداف و اثرات طرح هادی روستایی
۳۵	..... ۹-۲- معیارها و معرف های تعیین میزان تحقق برنامه های طرح هادی روستایی

فصل سوم: ویژگی‌های جغرافیایی محدوده مورد مطالعه

۳۷	..... مقدمه
۳۷	..... ۱-۳- ویژگی‌های جغرافیای طبیعی
۳۷	..... ۱-۱-۳- موقعیت جغرافیایی
۴۱	..... ۲-۱-۳- زمین شناسی
۴۲	..... ۳-۱-۳- توپوگرافی
۴۲	..... ۴-۱-۳- ویژگی‌های اقلیمی
۴۳	..... ۱-۴-۱-۳- میزان بارش و نزولات جوی
۴۴	..... ۲-۴-۱-۳- درجه حرارت
۴۵	..... ۳-۴-۱-۳- روزهای یخبندان

.....	۳-۱-۴-۴-رطوبت نسبی	۴۶
.....	۳-۱-۵-باد	۴۶
.....	۳-۱-۶-منابع آب	۴۸
.....	۳-۱-۶-۱-آب‌های سطحی (رودها)	۴۸
.....	۳-۱-۶-۲-سد	۴۹
.....	۳-۱-۶-۳-آب‌های زیرزمینی	۵۰
.....	۳-۱-۷-بررسی منابع تأمین آب آشامیدنی و کشاورزی روستای قلعه کهنه	۵۱
.....	۳-۱-۸-منابع خاک	۵۲
.....	۳-۱-۹-پوشش گیاهی	۵۲
.....	۳-۱-۱۰-حیات جانوری	۵۴
.....	۳-۲-ویژگی‌های جغرافیای انسانی	۵۵
.....	۳-۲-۱-موقعیت	۵۵
.....	عنوان	صفحه
.....	۳-۲-۲-ویژگی‌های تاریخی	۵۵
.....	۳-۲-۳-وجه تسمیه و پیشینه تاریخی روستای مورد مطالعه	۵۶
.....	۳-۲-۴-ویژگی‌های اجتماعی	۵۶
.....	۳-۲-۴-۱-تعداد، ترکیب و پراکنش جمعیت	۵۶
.....	۳-۲-۴-۲-تعداد جمعیت و روند رشد آن	۵۷
.....	۳-۲-۴-۳-توزیع سنی	۵۸
.....	۳-۲-۴-۴-نسبت جنسی	۵۹
.....	۳-۲-۴-۵-وضعیت خانوار	۵۹
.....	۳-۲-۴-۶-بعد خانوار	۵۹
.....	۳-۲-۴-۷-سواد و آموزش	۶۰
.....	۳-۲-۴-۸-مهاجرت	۶۰
.....	۳-۲-۴-۹-قومیت، زبان، مذهب	۶۱
.....	۳-۲-۵-ویژگی‌های اقتصادی	۶۲
.....	۳-۲-۵-۱-وضعیت اشتغال	۶۲
.....	۳-۲-۵-۱-۱-کشاورزی	۶۲
.....	۳-۲-۵-۱-۲-صنعت	۶۲
.....	۳-۲-۵-۱-۳-خدمات	۶۲
.....	۳-۲-۶-ویژگی‌های کالبدی روستا	۶۳

۶۴.....۳-۲-۶-۱- روند توسعه روستا.....

۶۶.....۳-۲-۶-۲- کاربری‌های اراضی در روستا.....

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق

۷۵.....مقدمه.....

۷۵.....۴-۱- نتایج پرسشنامه خانوار.....

۷۶.....۴-۱-۱- دامنه سنی پاسخگویان.....

۷۷.....۴-۱-۲- وضعیت شغلی پاسخگویان.....

۷۸.....۴-۱-۳- وضعیت تحصیلی پاسخگویان.....

۷۹.....۴-۲- آزمون فرضیات.....

۷۹.....۴-۲-۱- فرضیه اول.....

۸۳.....۴-۲-۲- فرضیه دوم.....

۹۰.....۴-۲-۳- فرضیه سوم.....

۹۶.....۴-۲-۴- فرضیه چهارم.....

۱۰۵.....۴-۳- نتایج آزمون فرضیات تحقیق.....

عنوان..... صفحه

فصل پنجم: نتیجه‌گیری و پیشنهادات

۱۰۷.....۵-۱: جمع بندی بر اساس اهداف تحقیق.....

۱۰۹.....۵-۲- نتیجه‌گیری.....

۱۱۲.....۵-۳- پیشنهادات.....

۱۱۳.....فهرست منابع.....

۱۱۴.....پیوستها و ضمائم.....

۱۲۰.....چکیده انگلیسی.....

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱-۳- تقسیمات شهرستان سقز در سال ۱۳۸۵.....	۳۸
جدول ۲-۳ وضعیت توپوگرافی شهرستان سقز.....	۴۲
جدول ۳-۳ میزان بارش در هر ماه بر حسب میلیمتر در سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۸۹.....	۴۳
جدول ۴-۳ میانگین دما در ماه‌های سال ۱۳۸۵-۱۳۸۹.....	۴۴
جدول ۵-۳ تعداد روزهای یخبندان ماه‌های سال ۱۳۸۵-۱۳۸۹.....	۴۴
جدول ۶-۳ میانگین رطوبت ماه‌های سال ۱۳۸۵-۱۳۸۹.....	۴۵
جدول ۷-۳ میزان جمعیت ساکن در شهر و روستا در استان کردستان با تفکیک جنسیت.....	۵۷
جدول ۸-۳ کل جمعیت و تعداد خانوارهای شهرستان سقز و روستای قلعه کهنه در سال ۱۳۸۵.....	۵۷
جدول ۹-۳ روند تغییرات، تعداد و نرخ رشد جمعیت روستای قلعه کهنه در سال ۱۳۸۵.....	۵۸
جدول ۱۰-۳ توزیع سنی جمعیت روستای قلعه کهنه در سال ۱۳۸۵.....	۵۸
جدول ۱۱-۳ تعداد جمعیت و خانوار و بعد خانوار در روستای قلعه کهنه (۱۳۸۵ - ۱۳۴۵).....	۵۹
جدول ۱۲-۳ میزان سواد مردان و زنان روستای قلعه کهنه در سال ۱۳۸۵.....	۶۰
جدول ۱۳-۳ وضعیت اشتغال در روستای قلعه کهنه در سال ۱۳۸۵.....	۶۲
جدول ۱۴-۳ کاربری‌های موجود و پیشنهادی در روستای قلعه کهنه.....	۷۰
جدول ۱-۴ مشخصات سنی پاسخگویان.....	۷۶
جدول ۲-۴ مشخصات شغلی پاسخگویان.....	۷۷
جدول ۳-۴ میزان تحصیلات پاسخگویان.....	۷۸
جدول ۴-۴ نظر پاسخگویان در مورد اثر اجرای طرح هادی در کاهش مهاجرت.....	۷۹
جدول ۵-۴ نظر پاسخگویان در مورد اثر اجرای طرح هادی در ماندگاری جوانان در روستا.....	۸۰
جدول ۶-۴ فراوانی تجربی در مورد تأثیر اجرای طرح هادی در کاهش مهاجرت روستاییان.....	۸۲
جدول ۷-۴ فراوانی نظری در مورد تأثیر اجرای طرح هادی بر کاهش مهاجرت روستاییان.....	۸۲
جدول ۸-۴ مقدار عددی ملاک آزمون کننده در مورد کاهش مهاجرت روستاییان.....	۸۲
جدول ۹-۴ نظر پاسخگویان در مورد اثر اجرای طرح هادی در ایجاد اشتغال در روستا.....	۸۴
جدول ۱۰-۴ نظر پاسخگویان در مورد اثر اجرای طرح هادی در افزایش محصولات و تولیدات.....	۸۵
جدول ۱۱-۴ نظر پاسخگویان در مورد اثر اجرای طرح هادی در افزایش درآمد روستاییان.....	۸۵
جدول ۱۲-۴ نظر پاسخگویان در مورد اثر اجرای طرح هادی در افزایش اشتغال بخش ماهیگیری.....	۸۶
جدول ۱۳-۴ فراوانی تجربی در مورد تأثیر طرح هادی در اشتغال زایی و افزایش درآمد روستاییان.....	۸۸
جدول ۱۴-۴ فراوانی نظری در مورد تأثیر طرح هادی در اشتغال زایی و افزایش درآمد روستاییان.....	۸۸
جدول ۱۵-۴ مقدار عددی ملاک آزمون کننده در مورد اشتغال زایی و افزایش درآمد روستاییان.....	۸۹

جدول ۴-۱۶	نظر پاسخگویان در مورد اثر اجرای طرح هادی بر زندگی مردم.....	۹۰
جدول ۴-۱۷	نظر پاسخگویان در مورد میزان آگاهی‌های داده شده در زمینه طرح هادی به روستاییان.....	۹۱
جدول ۴-۱۸	نظر پاسخگویان در مورد میزان مشارکت روستاییان در تهیه و اجرای طرح هادی.....	۹۲
عنوان		صفحه
جدول ۴-۱۹	فراوانی تجربی در مورد تأثیر طرح هادی و مشارکت مردمی و جذب سرمایه‌های محلی ، غیر محلی.....	۹۴
جدول ۴-۲۰	فراوانی نظری در مورد تأثیر طرح هادی و مشارکت مردمی و جذب سرمایه‌های محلی ، غیر محلی.....	۹۴
جدول ۴-۲۱	مقدار عددی ملاک آزمون کننده در مورد تأثیر طرح هادی و مشارکت مردمیو جذب سرمایه‌های محلی، غیر محلی.....	۹۵
جدول ۴-۲۲	نظر پاسخگویان در مورد اثر اجرای طرح هادی در بهبود وضعیت معابر روستا.....	۹۷
جدول ۴-۲۳	نظر پاسخگویان در مورد اثر اجرای طرح هادی در بهبود وضعیت و کیفیت سیستم‌فاضلاب روستا.....	۹۸
جدول ۴-۲۴	نظر پاسخگویان در مورد اثر اجرای طرح هادی در جمع آوری زباله و فضولات حیوانی.....	۹۹
جدول ۴-۲۵	نظر پاسخگویان در مورد اثر اجرای طرح هادی در ایجاد محیط‌های فرهنگی- آموزشی.....	۱۰۰
جدول ۴-۲۶	نظر پاسخگویان در مورد اثر اجرای طرح هادی در بهبود وضعیت مسکن روستاییان.....	۱۰۱
جدول ۴-۲۷	نظر پاسخگویان در مورد اثر اجرای طرح هادی در حمایت از ساخت و ساز مسکن روستاییان.....	۱۰۲
جدول ۴-۲۸	فراوانی تجربی در مورد تأثیر طرح هادی در تغییر کالبد و بافت روستا.....	۱۰۳
جدول ۴-۲۹	فراوانی نظری مورد تأثیر طرح هادی در تغییر کالبد و بافت روستا.....	۱۰۳
جدول ۴-۳۰	مقدار عددی ملاک آزمون کننده ، تأثیر طرح هادی در تغییر کالبد و بافت روستا.....	۱۰۴
جدول ۴-۳۱	نتایج کلی فرضیات.....	۱۰۵
جدول ۵-۱۱	الویت های اجرایی طرح هادی روستا در ۵ ساله اول.....	۱۱۱

فهرست نمودار

عنوان	صفحه
نمودار ۳-۱ کاربری‌های روستای قلعه کهنه	۷۱
نمودار ۴-۱ دامنه سنی پاسخگویان	۷۶
نمودار ۴-۲ شغل پاسخگویان	۷۷
نمودار ۴-۳ میزان تحصیلات پاسخگویان	۷۸
نمودار ۴-۴ نظر پاسخگویان در مورد اثر اجرای طرح هادی در کاهش مهاجرت	۸۰
نمودار ۴-۵ نظر پاسخگویان در مورد اثر اجرای طرح هادی در ماندگاری جوانان در روستا	۸۱
نمودار ۴-۶ نظر پاسخگویان در مورد اثر اجرای طرح هادی در ایجاد اشتغال در روستا	۸۴
نمودار ۴-۷ نظر پاسخگویان در مورد اثر اجرای طرح هادی در افزایش محصولات و تولیدات روستا	۸۵
نمودار ۴-۸ نظر پاسخگویان در مورد اثر اجرای طرح هادی در افزایش درآمد روستاییان	۸۶
نمودار ۴-۹ نظر پاسخگویان در مورد اثر اجرای طرح هادی در افزایش اشتغال بخش ماهیگیری	۸۷
نمودار ۴-۱۰ نظر پاسخگویان در مورد اثر اجرای طرح هادی بر زندگی مردم	۹۱
نمودار ۴-۱۱ نظر پاسخگویان در مورد میزان آگاهی‌های داده شده در زمینه طرح هادی به روستاییان	۹۲
نمودار ۴-۱۲ نظر پاسخگویان در مورد میزان مشارکت و همکاری روستاییان در تهیه و اجرای طرح هادی	۹۳
نمودار ۴-۱۳ نظر پاسخگویان در مورد اثر اجرای طرح هادی در بهبود وضعیت معابر روستا	۹۷
نمودار ۴-۱۴ نظر پاسخگویان در مورد اثر اجرای طرح هادی در بهبود وضعیت و کیفیت سیستم فاضلاب روستا	۹۸
نمودار ۴-۱۵ نظر پاسخگویان در مورد اثر اجرای طرح هادی در جمع‌آوری زباله و فضولات حیوانی در روستا	۹۹
نمودار ۴-۱۶ نظر پاسخگویان در مورد اثر اجرای طرح هادی در ایجاد محیط‌های فرهنگی-آموزشی	۱۰۰
نمودار ۴-۱۷ نظر پاسخگویان در مورد اثر اجرای طرح هادی در بهبود وضعیت مسکن روستاییان	۱۰۱
نمودار ۴-۱۸ نظر پاسخگویان در مورد اثر اجرای طرح هادی در حمایت از ساخت و ساز مسکن روستاییان	۱۰۲

فهرست نقشه

عنوان	صفحه
نقشه ۱-۳ موقعیت سیاسی منطقه مورد مطالعه.....	۳۹
نقشه ۲-۳ موقعیت روستای مورد مطالعه در دهستان.....	۴۰
نقشه ۳-۳ روند توسعه تاریخی روستا.....	۶۵
نقشه ۴-۳ وضعیت معابر پیشنهادی.....	۶۹
نقشه ۵-۳ کاربری اراضی موجود.....	۷۲
نقشه ۶-۳ کاربری اراضی موجود و پیشنهادی.....	۷۳

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب اکبر فرج الهی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۸۰۶۵۰۹۸۴۰۰ در رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی که در تاریخ ۱۳۹۰/۱۰/۲۰ از پایان نامه خود تحت عنوان: ارزیابی میزان تحقق اهداف طرح هادی روستایی در روستاهای کشور (نمونه موردی روستای قلعه کهنه ، شهرستان سقز) با کسب نمره ۱۹/۵۰ و درجه عالی دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

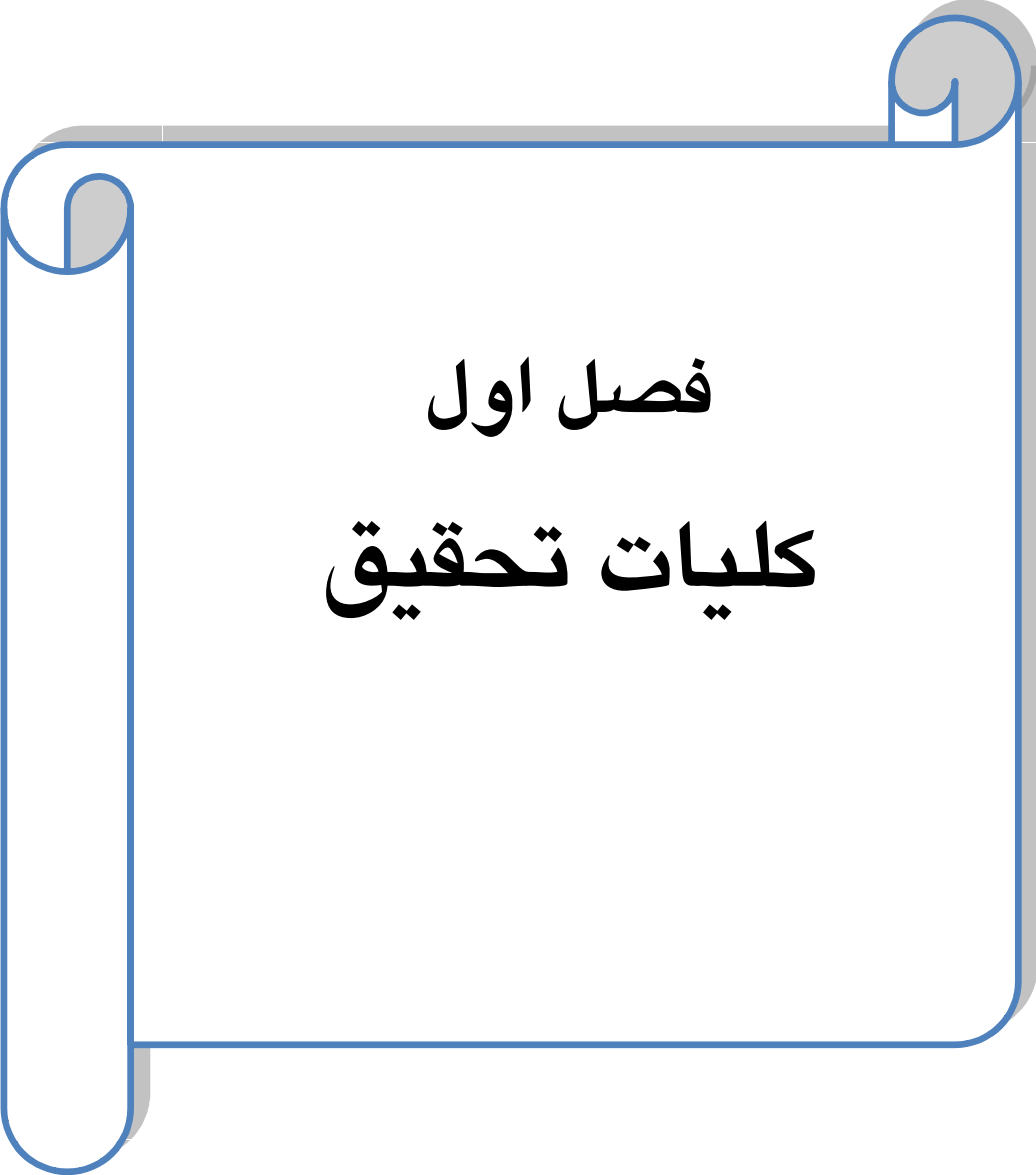
۲- این پایان نامه قبلا برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و مؤسسات عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با ابطال مدرک تحصیلی ام هیچ گونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضاء:

فصل اول

کلیات تحقیق

مقدمه:

با نگرشی کوتاه به جامعه روستایی در می‌یابیم بحث برنامه ریزی روستایی کشور ریشه در چنددهه اخیر دارد اما آنچه تا پیش از پیروزی انقلاب اسلامی در این زمینه انجام گرفته صرفاً در قالب طرح‌هایی بوده است که هیچ‌گاه جامه عمل به خود نپوشیده و چنانچه طرحی نیز مطالعه گشته در آرشیوها بایگانی شده است و عملاً اقدامی نشده است.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی و در اوایل دهه ۶۰ طرح‌هایی تحت عنوان طرح‌های روان بخشی با هدف ساماندهی به کالبد و هدایت توسعه روستاها آغاز گردید که با توجه به استقبال بعمل آمده و تلاش تعدادی از نمایندگان، محترم مجلس شورای اسلامی این طرح‌ها تحت عنوان طرح هادی روستایی ساختار قانونمند یافته و تبدیل به یک فعالیت قابل توجه در عرصه عمران روستایی کشور گردید. تا پایان سال ۱۳۸۷ بیش از ۲۵۰۲ طرح هادی اجرا گردیده است. (حیدری زلان، ۱۳۷۸، ص ۶). پس از گذشت چند سال از تهیه و اجرای این طرح‌ها و بخصوص از زمانیکه متولی این امر منحصراً بنیاد مسکن شده است ضرورت بررسی تحولات ایجاد شده ناشی از اجرای طرح‌های هادی روستایی در استان کردستان کاملاً مشهود است. لذا سعی ما براین بوده تا از طریق ارزیابی میزان تحقق اهداف طرح‌های مذکور سنجش میزان تحقق پذیری آنها در رسیدن به اهداف پیش بینی شده صورت گیرد. ضمن اینکه ارزیابی میزان تحقق اهداف و شناخت نقاط قوت و ضعف این طرح‌ها این امکان را فراهم می‌آورد تا در جهت غنا و اجرای هر چه کامل‌تر طرح‌های آتی گام برداریم. در همین راستا پژوهشی تحت عنوان ارزیابی میزان تحقق اهداف طرح هادی روستایی شهرستان سقز و بصورت موردی مطالعه روستایی قلعه کهنه از این شهرستان و نقش آن در توسعه روستایی استان مورد بررسی قرار گرفته است.

امید است این پژوهش گاهی هرچند کوچک در بهینه سازی پروژه مطالعه برنامه ریزی و اجرای پروژه عمرانی به خصوص در روستاهای استان کردستان باشد.

۱-۱- بیان مسئله تحقیق:

از اساسی‌ترین اقدامات دولت پس از پیروزی انقلاب اسلامی در زمینه احیای روستاهای کشور و فعال نمودن آنها تهیه و اجرای طرح هادی روستایی در سطح روستاهای کشور بوده است (آسایش، ۱۳۷۴، ص ۶۸).

طرح هادی روستایی اولین تلاش سازمان یافته و فراگیر ملی بر ساماندهی کالبدی روستاهای کشور است که از سال ۱۳۶۲ در روستاها به مورد اجرا گذاشته شده است (پژوهشکده سوانح طبیعی، ۱۳۸۸، ص ۵). هدف از اجرای این طرح‌ها بازسازی و احیای مناطق روستایی کشور جهت رساندن خدمات رفاهی و امکانات بهداشتی صنعتی و تولیدی می‌باشد. بایستی توجه داشت که در این طرح‌ها یکپارچگی توسعه اقتصادی، فرهنگی و محیطی در نظر گرفته شود (حیدری زلان، ۱۳۸۷، ص ۷).

بر اساس سیاست‌های طرح هادی، توسعه روستایی کشور و نحوه جایگزینی تأسیسات و خدمات زیربنایی، شرایط برنامه ریزی در مناطق روستایی تعیین می‌گردد. همچنین توسعه ارتباطات، بهبود شرایط مسکن، ارتقاء سطح درآمد، صنعت، بهداشت و درمان و سواد مد نظر می‌باشد (آسایش، ۱۳۷۴، ص ۶۷).

گسترده‌گی اقدامات صورت گرفته در تهیه و اجرای طرح هادی و قرار گرفتن آن به عنوان بخش مهمی از وظایف بنیاد مسکن در سراسر کشور در سال‌های اخیر و آثار مهم اجرای آنها بر جامعه روستایی در حال تحول کشور، بررسی و ارزشیابی همه جانبه این طرح را ضروری ساخته است. در استان کردستان همانند دیگر مناطق کشور طی سال‌های اخیر تعداد قابل توجهی طرح هادی روستایی اجرا گردیده و با توجه به ادامه یافتن این طرح‌ها یک ارزیابی عملی از نتایج اقدامات انجام گرفته می‌تواند بسیار مفید باشد و با توجه به اجرای طرح هادی در روستای قلعه کهنه که از سال ۱۳۸۳ شروع شده و در سال ۱۳۹۳ به اتمام خواهد رسید و هدف پژوهش ارزیابی میزان تحقق برنامه‌ها و اهداف پیشنهادی طرح هادی می‌باشد حال این پژوهش در پی پاسخگویی به این پرسش است که آیا اهداف تعیین شده در طرح هادی تحقق یافته است؟

۱-۲- اهمیت موضوع تحقیق

با توجه به اینکه امروزه تهیه و اجرای طرح هادی روستایی در تمامی مناطق کشور در جریان می‌باشد و آن را می‌توان یکی از اساسی‌ترین تدابیر و اقدامات برای دگرگون ساختن سیمای مناطق روستایی کشور به شمار آورد.

و از طرف دیگر اگر نتوان شناخت درستی از نقاط قوت و ضعف اجرای طرح داشته باشیم نمی‌توانیم به حل مشکلات کمک کرده و شاید بر آن بیافزاییم. لذا قصد بر این است که با شناخت و ارزیابی اهداف و برنامه ریزی تحقق یافته در طرح و تأثیرات آن بر محیط روستایی در جهت اجرای طرح‌های آتی کمک کنیم.

- کمک به مردم روستا از طریق پیشنهادات

- کمک به مجریان طرح از طریق ارزیابی و پیشنهادات

- جلوگیری از اتلاف بودجه و نیروی انسانی در طرح‌های آتی

- اهمیت موضوع به دلیل فراگیر بودن در منطقه

- شناخت مسائل و مشکلات طرح

۱-۳- هدف‌های تحقیق:

به طور کلی هدف این پژوهش ارزیابی میزان تحقق اهداف و برنامه‌های طرح هادی اجرا شده توسط بنیاد مسکن انقلاب اسلامی می‌باشد و مبنای اصلی دستیابی با هدف یادشده در این طرح اهداف تدوین شده در شرح خدمات مصوب طرح هادی روستایی می‌باشد.

هدف اصلی:

- تعیین میزان تحقق اهداف و برنامه‌های طرح هادی روستایی (توصیه‌ها و پیشنهادهای مصوب طرح هادی)

اهداف فرعی:

- تعیین میزان تحقق پیش بینی‌ها و پیشنهادهای مشاور (تهیه کننده طرح هادی)

- تعیین قوت‌ها و ضعف‌های طرح هادی

۱-۴- پرسش‌های تحقیق (سوالات تحقیق)

آیا اجرای طرح هادی در کاهش مهاجرت روستاییان (ماندگاری جمعیت) تأثیر داشته است؟

آیا اجرای طرح هادی در افزایش اشتغال روستاییان تأثیر داشته است؟

آیا بستر مشارکت مردمی در اجرای پروژه‌های پیشنهادی فراهم آمده است و در عمل تحقق یافته است؟

آیا اجرای طرح هادی در تغییر کالبد و بافت روستا تأثیر داشته است؟

۱-۵- فرضیات تحقیق

۱- میان اجرای طرح هادی و ماندگاری روستاییان در روستا و عدم مهاجرت آنان رابطه معنی داری وجود دارد

۲- میان اجرای طرح هادی با اشتغال زایی و افزایش درآمد روستا رابطه معنی داری وجود دارد .

۳- به نظر می‌رسد اجرای برنامه‌های طرح هادی با مشارکت مردمی و جذب سرمایه‌های محلی ، غیر محلی رابطه معنی داری وجود دارد .

۴- به نظر می‌رسد که اجرای طرح هادی در تغییر کالبد و بافت روستا تأثیر داشته است.